

РАЗВИВАНЕ НА ЗЕЛЕНИ УМЕНИЯ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ В ТРАНСПОРТА

Нели Лалковска
nlalkovska@vtu.bg

**Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“,
София, 1574, ул. "Гео Милев" 158
БЪЛГАРИЯ**

Ключови думи: *ключови компетентности, зелена компетентност, креативност, лични ценности, околната среда, системи за стимулиране на устойчиви идеи, професионални зелени умения, устойчиви иновации, чиста енергия, образователни програми, иновативни бизнес модели*

Резюме: *Изграждането на знания, умения и модели на поведение на човешките ресурси отнема време. Климатичните промени изискват спешни мерки и промяна в отношението към природните ресурси. Транспортният сектор като сериозен замърсител трябва да се погрижи за работната сила, която да се обучава и ръководи правилно по отношение на енергийната ефективност, управлението на отпадъците и въглеродните емисии.*

Обучението трябва да бъде застъпено в професионалното образование, в неформална среда, и в работните процеси. То обхваща ключови и професионални еко компетентности. В основата на този нов модел е креативността на човешкия капитал като зелена компетентност, от която зависят: иновативни решения; ефективно използване на ресурсите; устойчиво предприемачество; адаптивност; приемане на многообразието; устойчивост при вземането на решения; сътрудничество; непрекъснато обучение; лични ценности и въздействие върху околната среда.

Начини за прилагане са: подкрепяща среда; създаване на организационна култура за проучване на устойчивите иновации; насърчаване на отворени канали за комуникация, споделяне на идеи, обратна връзка и творчески решения за устойчиви практики; обучение и развитие; програми и семинари, предоставящи на служителите устойчиви идеи; системи за стимулиране, които допринасят за иновативни идеи.

Чрез възприемането на креативния подход като основен елемент на човешкия капитал, хората и организациите могат активно да се включат в устойчиви практики и да окажат положително въздействие върху околната среда и икономиката.

ВЪВЕДЕНИЕ

Европейските политики за зелен и дигитален преход изискват разнообразни умения на човешките ресурси. Климатичните промени налагат прилагането им в относително кратки срокове. Формалното – професионално и висшето, неформалното,

в учебни центрове, дуалното, както и в рамките на работните процеси са възможни начини работещите в транспорта да се превърнат в екологичен човешки капитал. Освен чрез знания, специално разработени обучителни програми за образователния процес, така и чрез добри практики по време на семинари, уъркшопи и учебни посещения, това може да се постигне.

В статията се разглеждат две насоки за развитие на човешките ресурси (ЧР): зелени ключови компетентности и зелени умения за сектор транспорт.

ЦЕЛИ

Да се разработят рамки с основните теми за иновативни програми, които досега не са били използвани при обучението на ЧР в транспорта като източник на много решения за климатична неутралност и чиста енергия.

1. Ключови компетентности

Креативност. Креативността е способността да се мисли по нов начин и да се прилагат различни гледни точки към стари проблеми. [1]

Поради това една от наложилите се ключови компетентности е креативността.

В контекста на устойчивото развитие креативността се отнася до способността да се генерират и прилагат иновативни и устойчиви идеи. Тя включва критично мислене, решаване на проблеми и намиране на алтернативни подходи за устойчиво развитие. Креативността дава възможност на хората да намират уникални решения, да приемат промяната и да изследват възможностите, които могат да доведат до по-зелено бъдеще.

Значение на креативността за зеления човешки капитал

Креативността като зелена компетентност играе жизненоважна роля за насърчаване на устойчивостта в различни области:

- Иновативни решения. Творческите личности могат да разработват иновативни решения на екологични и социални предизвикателства, което води до устойчиви практики.

- Ефективно използване на ресурсите. Креативността улеснява идентифицирането на методи и технологии за ефективно използване на ресурсите, което допринася за устойчивостта.

Креативните личности често стават движеща сила на устойчивото предприемачество, като разработват нови продукти и услуги, които са в съответствие с екологичните принципи.

- Адаптивност. Креативността позволява на хората да се адаптират към променящите се обстоятелства и да намират иновативни начини за решаване на възникващите проблеми на устойчивото развитие.

Развиване на креативността като зелена компетентност

ЧР могат да предприемат различни стратегии и дейности за развиването и повишаването ѝ в контекста на устойчивото развитие чрез:

1. Разнообразието. Идеи от различни култури може да стимулират креативността чрез разширяване на хоризонтите и насърчаване на иновативното мислене.

2. Хората да подхождат към проблемите от творческа и ориентирана към човека гледна точка, като устойчивостта остава на преден план при вземането на решения.

3. Сътрудничество. Участието в съвместни проекти и интердисциплинарни инициативи може да разгърне творческия потенциал, като събере на едно място хора с различни умения и области на знанието.

4. Непрекъснатото търсене на нови знания, поддържането на актуална информация за текущите екологични проблеми и проучването на нововъзникващите тенденции може да помогне на хората да разширят творческия си капацитет в областта на устойчивото развитие.

5. Размисъл и действие. Насърчаването на саморефлексията върху личните ценности и въздействието върху околната среда може да вдъхнови хората да предприемат устойчиви действия и да развие тяхната компетентност.

Прилагане на креативността от зеления човешки капитал

Начини за практикуване на креативността

1. Подкрепяща среда. Създаване на организационна култура, която насърчава творчеството, като предоставя на служителите ресурси и време за проучване на устойчивите иновации.

2. Отворена комуникация. Насърчаване на прозрачни канали за комуникация, за да се даде възможност за споделяне на идеи, обратна връзка и творчески решения за устойчиви практики.

3. Обучение и развитие. Програми за обучение или семинари, които се фокусират върху развитието на креативността като зелена компетентност, и предоставят на служителите необходимите умения за генериране на устойчиви идеи.

4. Признание и възнаграждение. Системи за възнаграждение, за да признаете и стимулирате служителите, които допринасят за иновативни и устойчиви идеи в организацията.

Креативността като зелена компетентност притежава огромен потенциал за стимулиране на усилията за устойчивост. Способността да насърчава иновациите, ефективното използване на ресурсите и адаптацията може да допринесе значително за по-зелено бъдеще. Като възприемат креативността като основен елемент на зеления човешки капитал, организациите могат активно да се включат в устойчиви практики и да окажат положително въздействие върху околната среда. [2]

ТЕОРЕТИЧНА ПОСТАНОВКА

Разбиране и повишаване на ключовите компетентности

Емоционалната интелигентност. Емоционалната интелигентност (ЕИ) е изключително важно умение за хората и организациите, които се стремят да успеят в днешния динамичен и взаимосвързан свят. Тя се отнася до способността на човек да разпознава, разбира и управлява собствените си емоции, както и да възприема, тълкува и реагира ефективно на емоциите на другите. ЕИ играе жизненоважна роля в насърчаването на устойчиво поведение, съпричастност към околната среда, ефективна комуникация и сътрудничество между заинтересованите страни.

Самосъзнание и разпознаване на емоциите. Самоосъзнаването е в основата на емоционалната интелигентност. То включва разпознаване и разбиране на собствените емоции, силни страни, ограничения и ценности. За да повишат самосъзнанието, хората практикуват саморефлексия и участват в упражнения за осъзнатост. Освен това е от съществено значение да се развие способността за разпознаване на различните емоции. Като осъзнават по-добре своите емоции, хората могат ефективно да ги управляват и да вземат информирани решения, съобразени с целите на устойчивото развитие.

Самоуправление и регулиране - отнася се до способността да се контролират емоциите и поведението на човека. Това умение дава възможност за справяне ефективно със стреса и конфликтите. За да подобрят самоуправлението, ЧР могат да практикуват техники като дълбоко дишане, медитация и стратегии за управление на стреса. Насърчаването на позитивното мислене, поставянето на реалистични цели и търсенето на социална подкрепа могат да допринесат за по-доброто емоционално регулиране.

Емпатия и възприемане на перспективата. Емпатията е способността да се разбират и споделят чувствата на другите. Развиването ѝ е от съществено значение за изграждането на силни взаимоотношения, ефективна работа в екип и ангажираност на заинтересованите страни в инициативи за устойчиво развитие. Хората могат да

подобрят уменията си за съпричастност, като активно слушат и проявяват истински интерес към другите. Участието в доброволен труд или общественополезна дейност също може да култивира съпричастност към околната среда и да насърчи чувството за взаимосвързаност.

Социални умения и управление на взаимоотношенията. Те са от решаващо значение за ефективната комуникация, преговорите и сътрудничеството. Лицата с висока емоционална интелигентност могат с лекота да се ориентират в социални ситуации, да изграждат отношения с различни заинтересовани страни и да култивират положителни взаимоотношения. За да подобрят социалните си умения, ЧР могат да се съсредоточат върху активното слушане, невербалната комуникация, разрешаването на конфликти и техниките за асертивност - да се отстоявам, зачитайки те. [3]

Изграждането на силна социална мрежа, участието в групови дейности и търсенето на обратна връзка от другите също могат да допринесат за развитието на ефективни умения за управление на взаимоотношенията.

Емоционална интелигентност и устойчивост. Повишаването на емоционалната интелигентност е от особено значение в контекста на зеления човешки капитал и компетенциите за устойчивост. Емоционалната интелигентност дава възможност на хората да разбират и усвояват по-добре екологичните предизвикателства, пред които сме изправени, като насърчава чувството за неотложност на устойчивите действия. Като развиват самосъзнание, самоуправление, емпатия, социални умения и ефективно управление на взаимоотношенията, ЧР могат да се превърнат в зелен човешки капитал и да стимулират положителната промяна. Възприемането на емоционалната интелигентност не само повишава личното благосъстояние, но и позволява на хората да се ориентират в сложните предизвикателства на устойчивото развитие и да насърчават по-устойчив свят.

РЕЗУЛТАТИ

Развиване на гъвкавост за следване на екологични действия. Гъвкавостта в действията и начина на мислене е от решаващо значение, когато става въпрос за следване на зелени действия и водене на устойчив начин на живот.

Разбиране на гъвкавостта в контекста на устойчивото развитие. Тя се отнася до способността да се адаптираш към промените, да мислиш творчески и да възприемаш нови идеи и подходи. В контекста на екологията гъвкавостта означава да сме отворени към устойчиви практики и да сме готови да направим промени в поведението и начина си на живот, за да намалим въздействието върху околната среда.

Осъзнаване на необходимостта от гъвкавост в зелените действия. Светът непрекъснато се развива, както и предизвикателствата и решенията, свързани с устойчивото развитие. Като проявяваме гъвкавост, можем да се адаптираме към появяващата се нова информация, технологии и подходи. Тя ни позволява да реагираме ефективно на променящата се среда и да намираме иновативни решения за проблемите на устойчивостта.

Развиване на нагласа за растеж. Начинът на мислене за растеж е съществен компонент на гъвкавостта. Това е убеждението, че способностите и интелигентността ни могат да се развиват чрез усилия и учене. Като култивираме нагласа за растеж, ставаме отворени към нови възможности и сме по-склонни да приемаме промени. Този начин на мислене ни насърчава да търсим знания, да се учим от неуспехите и непрекъснато да се усъвършенстваме.

Приемане на ученето през целия живот. За да развиете гъвкавост, е важно ученето през целия живот. Това включва активно търсене на нови знания и поддържане на актуална информация за зелените практики, технологии и иновации. Като сме любопитни и винаги се стремим да разширяваме знанията си, можем по-добре да се

адаптираме към новите предизвикателства и да намираме творчески решения. Това може да стане чрез четене, посещаване на семинари, онлайн курсове или участие в събития и конференции, свързани с устойчивото развитие.

Практикуване на адаптивност. Тя е ключов аспект на гъвкавостта. Тя включва способността да коригираме поведението и действията си в отговор на променящите се обстоятелства. В контекста на екологичните действия адаптивността може да включва промяна на моделите ни на потребление, възприемане на нови устойчиви навици или намиране на алтернативни решения за намаляване на въздействието ни върху околната среда. Практикувайки адаптивност, ние ставаме по-устойчиви и по-добре подготвени да посрещнем предизвикателствата на устойчивото развитие.

Култивиране на откритост и съпричастност. Гъвкавостта изисква развиване на непредубеденост и съпричастност, да си възприемчив към различни гледни точки и идеи. Това включва изслушване на другите и разглеждане на алтернативни гледни точки. Емпатията позволява да разберем нуждите и тревогите на другите, включително на бъдещите поколения. Като развиваме тези качества, можем да си сътрудничим по-добре с останалите и да намерим устойчиви решения, които са от полза за всички.

Преодоляване на съпротивата срещу промяната. Развиването на гъвкавост може да включва преодоляване на съпротивата срещу промените. Естествено е да се чувстваме комфортно с настоящите си навици, но промяната е необходима за създаването на по-устойчив свят. Преодоляването на съпротивата срещу промяната може да стане чрез обмисляне на ползите от екологичните действия, поставяне на цели и разделяне на промяната на по-малки стъпки. Полезно е да потърсите подкрепа от съмишленици или да се присъедините към общности за устойчивост за мотивация и насърчаване.

Интегриране на гъвкавостта в ежедневието. Важно е да интегрираме гъвкавостта в ежедневието си. Това може да стане чрез съзнателен избор, който е в съответствие с принципите на устойчивостта, като намаляване на отпадъците, пестене на енергия и подкрепа за екологични продукти и услуги. Като проявяваме гъвкавост при вземането на решения и в действията си, можем да допринесем за по-зелено бъдеще и да вдъхновим другите да направят същото. Развиването на гъвкавост е от решаващо значение за следването на екологични действия и воденето на устойчив начин на живот. Когато приемаме промените, сме непредубедени и непрекъснато се учим, можем да се адаптираме към новите предизвикателства, да намерим иновативни решения и да допринесем за по-устойчив свят; да станем катализатори на промяната и да насърчим другите да се присъединят към устойчив начин на живот.

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Значение на компетенциите за устойчивост. В света на устойчивото развитие концепцията за зелен човешки капитал получава все по-голямо признание. Това се отнася до знанията, уменията и способностите, които ЧР притежават, за да действат по екологично отговорен начин. Компетенциите за устойчивост са от решаващо значение за справяне с неотложните предизвикателства, пред които е изправена нашата планета. Те дават възможност на хората да разбират и оценяват въздействието на своите действия, да намират устойчиви алтернативи и активно да допринасят за смекчаване на изменението на климата, опазване на природните ресурси и насърчаване на социалното равенство. В този урок ще разгледаме значението на компетенциите за устойчивост, като се съсредоточим конкретно върху зеления човешки капитал.

Развиване на компетентности за устойчивост. Развиването на компетентности за устойчивост е жизненоважен компонент за справяне с глобалните екологични и социални предизвикателства, пред които сме изправени днес. То включва снабдяване на хората и организациите със знания, умения и нагласи, необходими за работа по

начин, който е екологично отговорен, социално справедлив и икономически жизнеспособен. Стратегиите и подходите, използвани за изграждане на компетентности за устойчивост, са ключов фактор за създаване на по-зелено бъдеще.

Системно мислене. Развиването на системно мислене е от решаващо значение за разбирането на взаимовръзките между социалните, екологичните и икономическите системи. То включва анализ на последиците от индивидуалните действия върху по-широки системи и идентифициране на точките на въздействие за положителна промяна.

Околна среда. Изграждането на екологична осведоменост предполага разбиране на актуалните екологични проблеми, пред които е изправена нашата планета, като например изменението на климата, замърсяването и изчерпването на ресурсите. То включва познаване на екологичните принципи, политиките в областта на околната среда и устойчивите практики.

Устойчиво развитие. Компетенциите в областта на устойчивото развитие включват разбиране на трите стълба на устойчивостта - социален, екологичен и икономически - с цел намиране на иновативни решения, които да отговорят на нуждите на настоящето, без да се застрашава способността на бъдещите поколения да посрещат собствените си нужди.

Сътрудничество и комуникация. Активно слушане, съпричастност, водене на преговори, разрешаване на конфликти и ефективна работа в екип при инициативи за устойчивост.

Лидерство. Лидерските компетенции за устойчивост включват вдъхновяване и влияние върху другите за устойчиви действия. Ефективните лидери в областта на устойчивото развитие умеят да формулират убедителна визия, да мотивират другите да възприемат устойчиви практики и да създават култура на устойчивост в своите организации. Те също така притежават умения за вземане на решения, стратегическо мислене и създаване на положително въздействие. [4]

Управление на ресурсите. Компетенциите в областта на управлението на ресурсите са насочени към оптимизиране на използването на ресурсите и минимизиране на генерирането на отпадъци. Това включва умения в областта на енергийната ефективност, намаляването на отпадъците, опазването на водите и устойчивите обществени поръчки. Лицата с тези компетентности са в състояние да идентифицират възможностите за ефективно използване на ресурсите и да прилагат устойчиви практики в ежедневието и на работното си място.

Иновации. Компетенциите в областта на иновациите позволяват на хората да разработват и прилагат нови идеи и решения за устойчивост. Това включва креативност, критично мислене, решаване на проблеми и готовност за поемане на рискове. Като мислят нестандартно, ЧР могат да разработят устойчиви алтернативи, които се отличават от традиционните практики и насърчават положителната промяна. [5]

Ползите от компетенциите за устойчивост. Компетенциите за устойчивост предлагат широк спектър от ползи, които надхвърлят рамките на отделния човек или организация. Те дават възможност да се справим с неотложните екологични и социални предизвикателства, като същевременно насърчават икономическата стабилност, като подчертават положителното въздействие, което те могат да окажат върху нашия свят: лично овластяване; професионално развитие; въздействие върху околната среда; социална отговорност.

Компетенциите за устойчивост са ключов фактор за устойчиво развитие и развивайки ги, ЧР могат активно да допринесат за справяне с предизвикателствата, свързани с околната среда, за насърчаване на социалното равенство и за повишаване на

икономическия просперитет.

2. Зелени умения за енергийна ефективност

Стремежът към по-устойчив свят определя днешното работно място и предефинира изискванията за професионална компетентност. Решаването на глобалните енергийни предизвикателства изисква качествено техническо образование, което вдъхновява и насърчава иновациите и ефективността, за да обогати програмите за техническо образование и обучение и да насърчи съответните умения, свързани с устойчивото развитие.

- Капацитет за развитие на екологични умения в областта на чистата енергия и смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към тях.

- Необходимо е сътрудничество между компаниите, правителството и образователните институции, за да се гарантира, че програмите за обучение отговарят на реалните нужди на пазара

- Образователни модели, като например дуалното обучение, което позволява обучение в предприятия, като в същото време се посещават лекции в професионални училища, са много ефективни за посрещане на реалните пазарни нужди.

- Програми за сътрудничество, съчетаващи обучение, демонстрационни проекти, технологични платформи, разработване на политики и повишаване на осведомеността.

- Схеми за сертифициране, за да се гарантира качеството на обучението; хармонизиране в различните държави.

- Цифровите умения придобиха голямо значение за прилагането на нови бизнес модели в секторите на чистата енергия и мобилността (споделена мобилност, общности за възобновяема енергия, киберсигурност).

- Младите предприемачи проучват иновативни бизнес модели за енергийни услуги и следва да получат необходимото обучение, за да стартират стартиращи предприятия в секторите на възобновяемата енергия и електронната мобилност. [6]

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изследването си поставя за задача да представи рамка за умения, чрез които да се повиши квалификацията – ключови компетентности, професионални знания, умения и нагласи на персонала в транспорта и превръщането му в зелен човешки капитал. Контекстът на Европейската зелена сделка и промените, които продължават, налагат нови изисквания към човешките ресурси и изграждане на ценности за устойчив начин на живот.

Креативността в контекста на устойчивото развитие е способността да се генерират и прилагат иновативни и устойчиви идеи.

Креативността е важна в контекста на зеления човешки капитал, защото дава простор на хората да разработват иновативни решения за екологични и социални предизвикателства.

Една от най-перспективните професии на бъдещето ще бъде свързана с чиста енергия, енергийна ефективност и климатична неутралност във всяка фирма. В транспортния сектор това ще бъде ключова фигура, част от мениджмънта.

Повишаването на знанията, уменията и компетентностите, изграждането на правилни нагласи, привлекателен имидж на професиите в сектора, е единственият начин фирмите в транспорта да превърнат човешките ресурси в зелен капитал, което е от съществено значение за тяхното кариерно развитие в икономическа и финансова криза.

Секторът на транспорта става все по-важен за обществото и трябва да отговори на предизвикателствата по отношение на двойния зелен и дигитален преход. Това не може да стане без висококвалифициран и мотивиран зелен човешки капитал.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] <https://www.businessnewsdaily.com/6848-creativity-vs-innovation.html>
- [2] <https://www.futurelearn.com/info/courses/sustainable-business/0/steps/78354>
- [3] <https://sovapsychologist.com/%D0%B0%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82-%D1%82%D0%B0%D0%B7%D0%B8-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D1%83%D0%BC%D0%B0/>
- [4] <https://austinpublishinggroup.com/business-administration-and-management/fulltext/ajbam-v7-id1058.pdf>
- [5] https://em-execed.stanford.edu/sustainability-strategies?utm_source=Google&utm_network=g&utm_medium=c&utm_term=sustainability%20course&utm_location=1001448&utm_campaign_id=19967225014&utm_adset_id=157190337327&utm_ad_id=673920284335&gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwxeyxBhC7ARIsAC7dS3_cpVTGUHkussPDuAotGdZZEVoGj9d8acPO2K9Diw0Qct1KqwmsymoaAkJ0EALw_wcB
- [6] https://www.festo.com/us/en/e/technical-education/educational-concepts/highlights/green-skills-id_1628458/

DEVELOPING GREEN HUMAN CAPITAL SKILLS IN TRANSPORT

Neli Lalkovska

nlalkovska@vtu.bg

*Todor Kableshkov University of Transport,
158, Geo Milev, str., Sofia
BULGARIA*

Key words: *key competencies, green competence, creativity, personal values, environment, incentive systems for sustainable ideas, professional green skills, sustainable innovation, clean energy, educational programs, innovative business models*

Abstract: *Building knowledge, skills, and human resource behaviour patterns takes time. Climate change requires urgent action and a change in attitude towards natural resources. Transport sector, as a serious polluter, needs to ensure that its workforce is properly trained and managed in energy efficiency, waste management and carbon emissions. Training needs to be mainstreamed into vocational education, informal settings, and work processes. It covers key and professional environmental competences. At the heart of this new model is the creativity of human capital as a green competence which depends: on innovative solutions; efficient use of resources; sustainable entrepreneurship; adaptability; acceptance of diversity; sustainability in decision-making; cooperation; continuous learning; personal values and environmental impact.*

Ways to implement are a supportive environment; creating an organizational culture to explore sustainable innovation; fostering open channels for communication, idea sharing, feedback and creative solutions for sustainable practices; training and development; programs and workshops providing employees with sustainable ideas; incentive systems that contribute to innovative ideas.

By embracing creativity as a core element of human capital, individuals and organizations can actively engage in sustainable practices and positively impact the environment and the economy.